

Данилейченко І.С.,
здобувач магістерського рівня
вищої освіти ДВНЗ «ДДПУ»
м. Слов'янськ, Україна

Нестелєєва О.О.,
старший викладач кафедри
української мови та літератури
ДВНЗ «ДДПУ»
м. Слов'янськ, Україна

МОДЕРНИЙ ВИЯВ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ГАННИ ЧЕРІНЬ

Актуальною є тема еміграції (діаспори), коли багато талановитих людей опиняються за межами України, але не забувають те місце, де вони народилися, стають національними поетами, їх охоплює туга за Батьківщиною. Проза Ганни Черінь життєлюбна і життєствердна. Сучасний читач стоїть ніби перед своєрідним бар'єром, пов'язаним з мовними, психологічними і світоглядними розбіжностями, обумовленою формою буття. Більшість героїв оповіді – люди морально стійкі, чесні, порядні. Саме Ганна Черінь, як одна з представників діаспорної літератури намагається поєднати ці дві колії української літератури в один величезний світ мистецтва, жертвуючи інколи своїм спокоєм, часом, ризикуючи бути незрозумілою, але все таки не полишаючи цієї важкої каменярської роботи. Особливо актуальною ця проблема є сьогодні, коли в наше життя все більше та щільніше входить література так званої української еміграції, або діаспори. Якщо в поезії така розбіжність ще мінімальна, то в прозі відчувається дуже гостро і навіть загрозливо.

Ключові слова: індивідуальність, еміграція, публіцистика, діаспора, образ.

Актуальна тема еміграції (діаспори), когда много талантливых людей оказываются за пределами Украины, но не забывают то место, где они родились, становятся национальными поэтами, их охватывает тоска по Родине. Проза Анны Черинь – жизнелюбивая и жизнестверждающая.

Современный читатель стоит как бы перед своеобразным барьером, связанным с языковыми, психологическими и мировоззренческими разногласиями, обусловленными формой бытия. Большинство героев сочинений – люди морально устойчивые, честные, порядочные. Именно Анна Черинь, как одна из представителей диаспорной литературы пытается совместить эти две колеи украинской литературы в один огромный мир искусства, жертвуя иногда своим спокойствием, порой, рискуя быть непонятой, но все же не оставляя этой тяжелой работы. Особенно актуальной эта проблема является сегодня, когда в нашу жизнь все больше и плотнее входит литература так называемой украинской эмиграции, или диаспоры. Если в поэзии такое расхождение еще минимальное, то в прозе ощущается очень остро и даже угрожающе.

Ключевые слова: индивидуальность, эмиграция, публицистика, образ, диаспора.

The emigration (diaspora) is a topic theme about talented people who find themselves outside of Ukraine, but do not forget the place where they were born, become national poets, and later they are seized by longing for their homeland.

Anna Cherin's prose is life-loving and life-affirming. The modern reader stands, as it were, in front of a kind of barrier associated with linguistic, psychological and worldview differences due to the form of being. Most characters in her works are morally stable, honest and decent people. It is Anna Cherin, as one of the representatives of the diaspora literature, who tries to combine these two tracks of Ukrainian literature into one huge world of art, sometimes sacrificing her calmness, sometimes risking being misunderstood, but still not leaving this hard work. This problem is especially urgent today, when the literature of the so-called Ukrainian emigration, or diaspora, is entering our life more and more densely. If in poetry such a discrepancy is still minimal, then in prose it is felt very sharply and even threateningly.

Keywords: individuality, emigration, journalism, image, diaspora.

Тема патріотизму простежується у всіх збірках Ганни Черінь. На жаль, не всі автори звертаються до національної літератури, тобто органічної якості художньої літератури певного народу. Ця література сьогодні є актуальною та витворюється системою змістових і формальностильових особливостей, притаманних творам письменників певної нації. Якщо народів властива певна сукупність етнічно-психічних ознак, то вони обов'язково відіб'ються на духовному світі письменника, позначаться на його мисленні, результатах творчості. Метою публікації є дослідження публіцистичних праць письменниці емігрантки та пошук їх місця у контексті діаспорної літератури. Дослідженням творчості Ганни Черінь займалися такі науковці (В. Давиденко, М. Рябчук, П. Сорока, Д. Штогрин).

Аналізуючи творчість Анни Черінь, потрапляєш крок за кроком закордон. Узявши в руки книжки «Їдьмо зі мною», «Їдьмо зі мною знов», «Мандри», «Навколо світу», вирушаєш «подорожувати» разом з Ганною. Перед нами постають різні країни, де герої – це живі люди. Публіцист проводить нас від однієї країни до іншої. Чимало місця відводить вона українським проблемам, майже все порівнюючи з Батьківщиною. У збірці «Їдьмо зі мною знов» мандри починаються з Гаваїв, Черінь побувала у Лондоні, Китаї, Токіо, Перу, Римі, Австралії, де закінчується її подорож. Ганна дуже цікаво розмежовує і водночас поєднує два поняття – «письменник» і «мандрівник».

З першими прозовими оповіданнями Ганна Черінь виступила у періодиці ще 1950 р., однак окремою книжкою вони з'явилися тільки через довгих 40 років. У передмові до цього видання письменниця зауважує: «Справа в тім, що я добирала матеріал так, щоб кожна книжка була якомога однорідною, а не вінегретною: дитячі твори – до дитячих, вірші до віршів, гуморески до гуморесок...» [4, с. 3].

У літературі досить типовою є ситуація, коли поет з перебігом часу пробує свої сили у прозі, адже літа до «суворої прози схиляють». Але рідко зправді обдарованому поетові щастить заявити про себе вагомо у прозових жанрах. Ганна Черінь у цьому плані являє щасливий виняток [7, с. 23].

Приваблює те, як письменниця майстерно ліпить образи, створює живі неповторні типи. Подаючи розгорнуту характеристику своїх героїв, Ганна Черінь цікавиться усім, що допомагає багатогранному розкриттю образу, не нехтує жодним із аспектів. Вона зосереджує увагу на внутрішніх порухах душі, описах зовнішності, вміння вести діалог, поведінці, виразі очей тощо. Часто письменниця демонструє рідкісне уміння змалювати образ двома – трьома штрихами, сказати про людину найсуттєвіше, найхарактерніше, і в такому контексті, що перед внутрішнім зором одразу виростає жива людина. «Це був високий, засмаглий юнак з поставою легкоатлета, чорнобровий, вогнеокий...» [4, с. 67].

Одним з найвагоміших досягнень письменниці є її роман «Слово». В романі письменниця охоплює великий проміжок часу починаючи з передвоєнних років далі роки другої світової війни і закінчується оповідь подіями в концентраційних таборах Воркути. Часовий діапазон визначає зміст, тематику та проблемність більшості творів авторки, але навіть у романі Ганна зберігає поетичний стиль, він без натуги відчувається і в сюжетній тканині, в художніх засобах, і навіть у назві твору. У романі багато аутентичного матеріалу, бо на долю самої авторки випали складні роки, які і обумовлюють певні події громадського та суспільного життя, наряду з цим роман відбиває у собі певну хронологію повоєнного буття українців-емігрантів, вияскравлюють їхні труднощі, побутове влаштування, родинні інтереси, ставлення до батьківщини. Поруч з цими сірими, буденними темами постає найщедріша тематика кохання, що часом починається з випадкової зустрічі.

Роман «Слова», зраджує тонку інтуїцію авторки, що зуміла відтворити радянське життя так, що в читача не виникає сумніву в автентичності переживань героїв роману. Авторка намагається знайти бодай «крихти щастя», зворушливо змальовує скупі радощі закоханих українських молодят на чужині [4, с. 7]. Визначальним та характерним для письменниці є вміння так словом висвітлювати буденність, що споглядаєш її такими «цікавими очима», і здається все таким радісним, гарним, як щастя [6, с. 75].

Яскравим та багатогранним є образ самотності, тут прозорий смуток, невиразна мрія чергуються з легкою й лагідною усмішкою і навіть кепкуванням над собою. Знаходимо відбиток в обличчі героїні «одна й самотня в чужому місті», й сподівається зустріти когось «призначеного», можливо отого «широкоплечого чоловіка», що «не відіграв ніякої ролі в люстрі її життя» [6, с. 65].

Характерною рисою оповідань Черінь є наявна присутність образу оповідача, який здебільшого асоціативно поступово вводить читача у світ твору, зріднює його з діючими персонажами, допомагає проникнутися їх болями, тривогами чи радощами: «Мені більш не схотілося жити. І я вирішила вмерти. Не можу сказати, що хотіла на себе руки накласти. Вірила в Бога й боялася гріха – самогубство було мені завжди страшне й осоружне. Але я впіймала себе на тім, що переходила вулицю на червоне світло й не втікала, коли на мене несамовито трубили авта». [4, с. 56].

Прикметною особливістю образотворення Ганни Черінь є вміння вкрасити гумористичний відтінок, помітити і передати у людині щось смішне, комічне, але таким чином, що це не принижує її людської гідності, а ніби висвічує з середини веселим іронічним блиском, доповнюючи живописні подробиці особливим відтінком – нюансом. Не може не захопити й те, що авторка, будучи відірваною від рідної землі, так тонко і вірно передає атмосферу, яка панувала в тогочасній Україні. Важливу функцію в оповіданнях авторки виконує образ оповідача – завжди щирого,

розумного і винятково відвертого. Форма розгортання теми здебільшого асоціативна. Це дає змогу поступово ввести читача у світ твору, зрівняти його з діючими персонажами, проникнути ся їх болями, тривогами чи радощами. Разом з тим у пейзажах Черінь є щось від фольклорних джерел, глибоко первісне, язичницьке, вловиме у самій тональності оповіді.

Їй дорікали за відстороненість від національно-політичних проблем, але вона вперто шукала тієї поетичної тональності, яка б відповідала українській ментальності і сутності поезії, що має власні закони і мову. Отже не дивно, що багато читачів у діаспорі знаходили у творах Ганни Черінь відбиття свого духовного світу, її поезія допомагала таким справлятися із сум'яттях розкиданих чужиною настроїв і почувань, залишаючись своєчасною та актуальною і для читача суто українського.

ДЖЕРЕЛА

1. Давиденко В. Ганна Черінь і її творчість / В. Давиденко // Свобода, 1968 - №3(8), С.45-49.
2. Рябчук М. Поезія серед зими / М. Рябчук // Слово і час, 1991, С.42
3. Улас Самчук. Плянета Ді-Пі / У. Самчук // Вінніпег, 1979, 318 с.
4. Черінь Ганна. Мандри / Г. Черінь // Київ: Всесвіт, 1994, 220 с.
5. Черінь Ганна. Зелень моря / Г. Черінь // Чикаго, 1981, 143 с.
6. Черінь Ганна. Крещендо / Г. Черінь // Блумберг, Заграва, 1949, 233с.
7. Штогрин Д. Силуети письменниці // Черінь Ганна. Слова. / Київ: Оберіг, 1991, С.22-27.